

Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

Energimarknadsinspektionen (Ei) tillstyrker utredningens förslag i följande delar:

- Förslaget avseende en rätt till intäktodelning för närboende till landbaserad vindkraft (avsnitt 2.1)
- Förslaget avseende uppdraget till Energimyndigheten att ta fram en vägledning för kommunala energiplaner (avsnitt 5.3)

Ei avstyrker följande förslag:

- Förslaget avseende att kommuner får villkora tillstyrkan för vindkraftverk med ett krav på finansiering för lokalsamhällets utveckling (avsnitt 3.1)

Ei instämmer med utredningens bedömningar i följande delar:

- Bedömningen att tidigare förslag avseende att tillsätta en utredning och analysera hur Sveriges energi- och klimatplanering bör struktureras och samordnas bör genomföras (avsnitt 5.2)
- Bedömningen att tidigare förslag avseende en nationell strategi för hållbar vindkraftutbyggnad bör genomföras (avsnitt 5.4)

I övriga delar har Ei inga synpunkter.

Energimarknadsinspektionens övervägande

Ei ser positivt på att en utredning kring kompensation, incitament och planering gjorts och hade gärna sett att det funnits möjlighet att ta ett bredare perspektiv, både med avseende på kraftslag samt incitament. Anledningen till det är att en partiell analys med fokus på vindkraft blir ofullständig eftersom olika kraftslag

och incitamentsstrukturer påverkar varandra och därmed också de samlade effekterna på marknaden.

Ei:s uppdrag är att arbeta för väl fungerande energimarknader. Ei arbetar också för att stärka kundernas ställning och trygga samhällets behov av fungerande energidistribution och handel. Synpunkter som lämnas begränsas därför till de förslag alternativt bedömningar som på något sätt påverkar dessa sakområden

Mot denna bakgrund lämnar Ei följande synpunkter och kommentarer på utredningens förslag och bedömningar.

Avsnitt 2.1 En rätt till intäktsdelning för närboende till landbaserade vindkraftsparker

Ei tillstyrker förslaget att fastighetsägare inom ett visst avstånd från ett landbaserat vindkraftverk ska ges rätt till ersättning. Det är rimligt att även angränsande fastigheter kompenseras för det objektiva intrång som en produktionsanläggning medför, utöver ägare till marken som vindkraftverket ligger på.

Mot bakgrund av ett framtida ökat elbehov är det från ett marknadsperspektiv bra att främja mer produktion. Ett sätt att göra detta är, som utredningen föreslår, att via ekonomiska incitament öka den lokala acceptansen för till exempel vindkraft. Ei håller således med utredningen om att det finns ett behov av ökad lokal acceptans för vindkraft. Ei anser generellt att incitament som kan medföra detta och som, där ekonomisk kompensation är relevant, finansieras av verksamhetsutövarna är bra.

Ei instämmer även i utredningens bedömning att den fortsatta beredningen bör ta ett brett perspektiv för att eftersträva teknikneutralitet. Uppdraget berör endast vindkraft men det är viktigt att alla kraftslag ges liknande objektiva förutsättningar för att inte snedvrیدا konkurrensen och därmed leda till en suboptimerad elmarknad.

Av utredningens underlag framgår att individer som upplever att de får ekonomiska fördelar av vindkraften är mer positiva till den. Ei:s bedömning är därför att det på marginalen också skulle kunna innebära en ökad lokal acceptans, vilket i förlängningen bör kunna förbättra möjligheten för landbaserad vindkraft.

Ersättning ska enligt utredningen utgå enbart utifrån de två synliga vindkraftverken med högst kompensation, vilket kan missgynna ensamstående vindkraftverk gentemot parker. Likaså finns en risk att incitament driver utbyggnad i delar av landet med glesare befolkning, då ersättningen skulle bli

lägre, även om behoven i vissa fall kan vara större i mer tätbebyggda områden. Ei finner inte detta som tillräcklig grund att avstyrka förslaget då andra drivkrafter troligtvis är större, men vill påtala att detta kan påverka hur och var kraftverk byggs.

Avsnitt 3.1 Finansieringsvillkor för lokalsamhällets utveckling

Ei avstyrker förslaget om att en kommun får villkora tillstyrkan för en vindkraftpark med krav på finansiering av utveckling av lokalsamhället. Ei anser inte att vindkraft som ensamt kraftslag ska avkrävas del av sitt överskott. Anledningen är att en sådan ordning inte är kraftslagsneutral och snedvrider därmed konkurrensen gentemot andra kraftslag. Om det inte går att visa att något objektivt intrång har skett går det inte heller att motivera ersättning som kompensation för en faktisk skada för lokalsamhället till skillnad från förslaget om intäktsdelning med närboende.

Avsnitt 5.2 En mer strukturerad och samordnad energiplanering

Ei instämmer med utredningens bedömning att Klimaträttsutredningens¹ förslag, om att tillsätta en utredning som analyserar hur Sveriges energi- och klimatplanering bör struktureras och samordnas, bör genomföras. Ei har i sitt yttrande till den utredningen tillstyrkt detta förslag.

Avsnitt 5.3 En vägledning för kommunal energiplanering

Ei tillstyrker utredningens förslag att Energimyndigheten ges ett uppdrag att ta fram en vägledning till lagen om kommunala energiplaner. Ei håller med om att fysisk planering av vindkraft – och av annan energiproduktion – bör ses som en central del av den kommunala energiplaneringen.

Ei bedömer vidare att kommunernas energiplanering kan innebära ett viktigt underlag till de lokala och regionala nätföretagens möjlighet att ta fram relevanta nätutvecklingsplaner.

¹ SOU 2022:21 Rätt för klimatet

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Ulrika Hesslow. Vid den slutliga handläggningen deltog även ställföreträdande generaldirektören och chefsekonomen Therése Hindman Persson och chefsjuristen Göran Morén samt avdelningschefen Daniel Norstedt, analytikern Sebastian Larsson, samt analytikern Lars Ström, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Ulrika Hesslow

Lars Ström

Remissvaret publiceras på Ei:s webbplats.

2023-09-08

2023-102942-0003